

SUPKA GÉZA*: SZINDBÁD HALÁLA

*Az 1933. május 12-én elhunyt író (1878–1933) a Kerepesi temető 34. parcellájában** helyezték örök nyugalomra. Lázár Miklós a magyar újságírók egyesülete, Kárpáti Aurél az Est-lapok, Supka Géza főtthkár pedig az Írók Gazdasági Egyesülete nevében mondta el a gyászbeszédet. A jó barátok nevében többek között Zsolt Béla és Egyed Zoltán vett végső búcsút az írótól. Halála után sokáig feledésbe merült a neve. Márai Sándor nevezetes könyve, a Szindbád*

* Supka Géza (1883–1956): író, régész, publicista, a *Literatúra* című folyóirat alapítója és szerkesztője.

** Síremlékét Borsos Miklós készítette.

hazamegy* keltette ismét életre a nagy író műveit, melyről Sőtér István recenziójában megjegyzi, hogy „Ha csak esszé-oldaláról akar-nók megközelíteni Márai könyvét, örömmel kellene üdvözölnünk a legszebb és legteltesebb tanulmányt, amit valaha Krúdyról írtak – noha ennek a tanulmánynak hőse nem az a Krúdy, aki minap még kortársunk volt, hanem a regényalak, akinek Szindbádban, vagy Rezeda Kázmérban megfestette önmagát.”** Supka Géza beszéde az író sírjánál hangzott el.

Álomvizek meselató hajósának, Szindbádnak utolsó fekete hajójára teszem le az Igének, az Írók Gazdasági Egyesületének virágjait, a magyar író mártírkoszorúját!

Szindbád, Gyula pajtás, miért mentél már el? Hiszen emlé-kezel, csak tegnap volt még, hogy ott, a ma oly messzi Kelet-Magyarországon, egy kis, álmos városka konviktusában Te, a nagyobbacska diák titokzatosan félrevontál az udvar szegletébe, s miközben a fiúk zajongva verték a longamétát,*** Te elvittél engem mesélő fantáziád szárnyán egy ismeretlen, kalandos világba, amelynek semmi köze nem volt iskolapadhoz, aorisztozshoz és logaritmushoz. Meséltél a sejtelmesen zuhogó Poprád vizéről, ott Podolin alatt, amelynek jege beszakadt alattad, amikor egy eltévedt ebet akartál a jégzajlásból ki-menteni. S mivel, hogy a Sors Téged jóságért jósággal ritkán fizetett, ekkor merevedett meg a nyakad olyan úrigögösre.

És meséltél kis fogatodról és orosz pónijaidról, amiket 15 éves korodban kaptál nagynénédőtől ajándékba. És mivelhogy arra járt egy szegény magyar vándor poéta, hát azon nyomban

* A regényt először a Révai Kiadó adta ki 1940-ben, 1979-ben pedig a Griff Verlagnál is megjelent.

** Sőtér István: *Szindbád hazamegy*. Nyugat XXXIV. évf. (1941.) 3. sz. Figyelő rovat.

*** Utós játék két csoport között.

száz pengőért eladtad fogatodat és a száz pengőt odaadtad a poétának.

Gyula pajtás, így lettél te a magyar gentry utolsó gavallérja!

Akkor aztán elválasztott bennünket az élet s csak hosszú-hosszú évek múltán, nyugtalan fővárosi éjszakák zűrzavarában kerültünk újra össze. Újra félrevontál egy csöndes szögletbe, mint akkor régen, és fabulázó kedved újra támadt. Megint egyszer egy egész világot fedeztél fel, Szindbád, csodahajós, és én megint tágra nyílt szemmel ámuló lélekkel hallgattam romantikus meséidet. Felfedezted a kockás bárót, aki a brit világbirodalom szívét legszívesebben idetelepítette volna a Duna mellé; felfedezted a sánta kapitányt aki – szűk lévén néki e magyar pátria – elment Afrikába mahdista**** bálvány-nak; felfedezted az ungi fejedelmet, aki egyik estéről másnap reggelre az ország egyik leggazdagabb emberévé lett s attól kezdve szüntelenül építgette a „nem boldog” magyarrról; felfedezted a Trilby***** előképét, a szerencsétlen Salamon Ellát s ezzel bevezetted az irodalomba az okkult jelenségek hálás témáját. És felfedezted azt az egész világot, ahol hercegek és anarchista költők, mágnások és éhenkórász újdondászok kart karba öltve halottas táncot jártak egy haladkló társadalom, a magyar úri osztály fölött. De Te legalább lelkiismeretévé lettél ennek a kornak, s ha majdan csudálkozó unokák hitetlenül hallanak ilyen emberekről és ilyen korokról, csak fel kell ütniök valamelyik könyvedet a 61 kötet közül, hogy ráolvassák nemzedékünkre az úri tempó és a magyar virtus véresen szép vádját.

Aztán lassacskán elhalkultak a nagyot-akarások, nagyotlendülések évei. Elcsendesedtünk, Gyula pajtás. Már nem az alföldi kúriák s már nem a pesti szalonok érdekeltek. Amikor újra találkoztunk csöndes kis budai vendéglőben, megint

**** Mahdi; megváltó a mohamedán vallásban.

***** Maurier, George du: *Trilby*. Budapest, 1897, Pallas.

csak félrevontál és Szindbád új felfedezéseiről meséltél nekem. A „száz hamis eskü városrészéről”, Tabánról, ahol minden ablaknak, minden kapualjnak megvolt a maga csöndes romantikájú élménye, ahol Szindbád Don Quijote-vá lett és minden varrókisasszonyt hercegnővé nézett; ahol melázó órák csöndjében bútorok pattannak és levendulaszagú szobákban kakukkos óra ketyeg. Ekkor vallotta meg Rezeda Kázmér úr, hogy élete negyedrészt kis budai ablakok alatt töltötte, és itt, ezek alatt az ablakok alatt született meg az, amire a mi históriátlan, amerikaiasan törtető fővárosunknak olyan nagy lelki szüksége van: pestbudai legenda, amelyet Te álmodtál meg számunkra, Gyula pajtás, álomvizek csodahajója! Mindjobban elkomorodtak az évek felettünk.

Sudár szép termeted megbókolt a kor előtt; töretlen eleganciád kiszorult az óbudai apró házak közé, s most, szegény Szindbád, újra csak új világot kellett felfedezned, keserűet, megalázóat. Megismerted a kiadói várószobák s a miniszteri előszobák szorongásos levegőjét. Néked, 61 magyar kötet írójának, magyar szépségek megálmodójának instanciáznod kellett a mindennapi kenyérért. Szégyenpírral az arcomon olvastam az utolsó napodról szóló lapjelentést: az utolsó szó, amelyet ember hallott Tőled, az volt, hogy „kérem, holnap korán keltessenek fel, mert el kell mennem a pénzügyminiszterhez; meg a kultuszminiszterhez, hogy sürgessem a segélyemet”.

Szindbád, álomhajós, hát erre a valóságra kellett ébredned? Ahelyett, hogy Nálad előszobáztak volna kiadók minden sor kéziratodért, ahelyett Néked kellett segélyért odarestelkedned a hatalmasok színe elébe!

Szindbád, innen az utolsó hajód mellől tetemre hívom a magyar társadalmat, amely veszni hagyja az írókat, a magyarság élő lelkiismeretét.

Mi lesz ebből a magyarságból, ha a mindenünnen ránk zúduló veszedelmek közepette elfelejtkezünk utolsó kincsünk-

ről, magyar nyelvünkről és annak kincstartójáról, a magyar íróról is?

Mire volt akkor ezer esztendőök minden szép álma, minden keserves szenvedése?

Szindbád, az álmokat mi folytatjuk helyetted s nem nyugszunk, amíg ezek az álmok valóra nem válnak, kiharcoljuk újra a magyar író becsületét ebben az országban s hírét künn a nagyvilágban...

Szindbád, fáradt hajós, most már pihenj el.

Utolsó vitorlád felvonva, hajón elindul a végtelen fekete vizek felé és mi könnyes szemmel állunk itt a parton, hogy egy utolsó búcsút intsünk még Neked, drága pajtás, csodálatos álmohajós...

[1933]

Közölve: Tóbiás Áron: *Krúdy világa*. Budapest, 1964, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, 292–294. o.